

<https://doi.org/10.15407/econlaw.2024.02.042>

УДК 338.28:620.9+346.7

Богдан ДЕРЕВ'ЯНКО, д-р юрид. наук, проф.,
провідний науковий співробітник відділу господарсько-правових досліджень
проблем економічної безпеки Державної установи «Інститут економіко-правових
досліджень імені В.К. Макутова НАН України», м. Київ, Україна

 orcid.org/0000-0001-7408-8285

СПРИЯННЯ ПОШИРЕННЮ СКЛАДОВИХ ПРАВОВОЇ МОДЕЛІ «ЗЕЛЕНОЇ» ЕНЕРГЕТИКИ УКРАЇНИ НА РІЗНІ ГАЛУЗІ ЕКОНОМІКИ

Ключові слова: «зелена» енергетика, галузь економіки, транспорт, державне регулювання, програмування, електроенергія, критична інфраструктура, «зелений» тариф, відновлюване джерело енергії, альтернативне джерело енергії, програмування, джерело фінансування.

Досліджено відносини у сфері правового забезпечення генерування і використання енергії, виявлено чинники, які сприяють або заважають ефективному забезпеченню галузей і сфер економіки та соціальної сфери, запропоновано способи сприяння поширенню складових правової моделі «зеленої» енергетики України на різні галузі економіки. Визначено можливості поширення складових правової моделі «зеленої» енергетики України, до яких було віднесено елементи, визначені у ст. 1 Закону України «Про альтернативні джерела енергії», запропоновано їх поширення на галузі економіки. Серед чинників, що становлять загрозу не лише «зеленій» енергетиці, а й усій енергетичній системі України, визначено агресивні дії військ РФ, а також повільність у запровадженні генерування «зеленої» енергії через значну вартість обладнання. Визначено фактори, які сприяють поширенню складових правової моделі «зеленої» енергетики України в галузях і сферах господарської діяльності: наявність великої кількості об'єктів нерухомості, наявність водних, земельних, виробничих ресурсів, особливості конструкцій транспортних засобів та інших приладів і механізмів, зручних і придатних до розташування об'єктів генерування «зеленої» енергії. Прогресивним для поширення складових правової моделі «зеленої» енергетики України визначено програмний підхід, у межах якого способами сприяння складових визначено засоби регульовального впливу держави на діяльність суб'єктів господарювання, названі у ч. 2 ст. 12 ГК України і нормах спеціального законодавства.

Вступ. Сьогодні економіка України переживає одні з найважчих часів за всю історію свого функціонування як незалежної, так і як складової економік інших держав. Ситуація, яка склалась в економіці, багато у чому зіставна із ситуаціями у часи Голодомору 1932—1933 рр. і Другої світової війни, коли Україна втратила мільйони людей, а економі-

Цитування: Дерев'янку Б. Сприяння поширенню складових правової моделі «зеленої» енергетики України на різні галузі економіки. *Економіка та право*. 2024. № 2. С. 42—49. <https://doi.org/10.15407/econlaw.2024.02.042>

ка — мільйони робочих рук і сотні тисяч розумних голів. У сучасних реаліях щонайменше п'ять мільйонів українців опинились на тимчасово окупованих територіях і щонайменше шість мільйонів українців перебувають за кордоном. Серед останніх високим є відсоток працездатних і дітей (потенційно працездатних за декілька років). Серед громадян України, які залишились у країні, велика кількість чоловіків і жінок захищають Батьківщину зі зброєю в руках. Ці громадяни також об'єктивно не можуть працювати в інших галузях та сферах економіки. Тобто показники ВВП і відповідно національного доходу падають. Погіршує ситуацію захоплення, знищення або руйнування значної кількості промислових підприємств. І в таких умовах держава повинна продовжувати здійснення соціальних виплат, видатків на освіту, науку, культуру, спорт та інші «мирні» сфери діяльності. Також держава повинна постійно підтримувати у доброму стані енергетичну систему і критичну інфраструктуру, яка забезпечує населення необхідними комунікаціями і зручностями. Усе складніше це робити через варварську геноцидну політику країни-окупанта стосовно цих сфер.

Агресія російської федерації мала на меті поступове (з 2014 р.) та швидке (з 2022 р.) зниження економічного потенціалу України. Найяскравіше варварська політика країни-агресора знайшла прояв узимку 2022—2023 рр. у намаганні знищити енергогенерувальне та інше обладнання України, зануливши економіку і соціальну сферу у стан, подібний до кам'яної доби. Видається, що протидія цьому має бути складною та комплексною. Не в останню чергу держава може розраховувати на електричну і теплову енергію, отриману з альтернативних класичним та «зелених» джерел, зокрема через поширення складових правової моделі «зеленої» енергетики України на різні галузі економіки.

Аналіз наукових джерел. Питання правового забезпечення розвитку «зеленої» енергетики неодноразово ставили і шукали на них відповіді різні українські дослідники. Можна згадати роботи таких дослідників: О. Битяк [1], С. Грудницька [2], І. Дороніна [3], Г. Джумагельдієва [4], Н. Єремеева [5], Р. Кірін [6; 7], О. Кулик [8], Н. Новицька [9], Л. Руденко [10], І. Сагайдак [11], О. Самборська [12], І. Сотник [13], Г. Харламова [14] та ін. Роботи названих авто-

рів стосувались різних аспектів генерування енергії з «зелених» джерел, її використання у побуті і промисловості. Дещо менше ці роботи стосувались поширення складових правової моделі «зеленої» енергетики на різні галузі економіки країни. Ми також дослідили різноманітні відносини у сфері енергетики. Зокрема, у межах досліджень з технічних наук запропоновано способи комерціалізації передових досягнень з фізики, а саме у частині використання наноматеріалів у датчиках Холла струму та напруги для підвищення точності вимірювань і зменшення зовнішнього впливу [15], комерціалізації передових досягнень з фізики у частині уточнення обліку електроенергії [16]. Раніше ми пропонували структуру програми видобутку і використання енергії з альтернативних джерел [17]. Нещодавно було проаналізовано деякі тенденції розвитку законодавства України про «зелені» тарифи на електричну енергію [18] і правові аспекти стимулювання використання «зеленої» енергії у транспортній сфері України [19]. Зокрема, в останній статті підтримано дії законодавця, які у середньостроковій перспективі мають підвищити питому вагу електромобілів у загальній масі транспортних засобів; показано, що підвищенням питомої ваги використання «зеленої» енергії у транспортній сфері можна вважати заряджання акумуляторів електромобілів електроенергією, отриманою із відновлюваних джерел; зроблено пропозицію щодо поширення пільг, які надаються виробникам і власникам електромобілів та їхніх частин, на виробників та власників транспортних засобів, які працюють завдяки водневим двигунам внутрішнього згоряння [19, с. 236, 240]. Нижче проаналізовано відносини з генерування і використання «зеленої» енергії у сфері транспорту, розглядаючи інші галузі економіки перебуває поза полем цього дослідження. Вказане вище підтверджує необхідність проведення спеціального дослідження, покликаного сприяти поширенню складових правової моделі «зеленої» енергетики України на різні галузі економіки.

Формулювання цілі роботи (постановка завдань). Ціллю статті є дослідження відносин у сфері правового забезпечення генерування і використання енергії, виявлення чинників, які сприяють або заважають ефективному забезпеченню галузей і сфер економіки та соціальної сфери, пропозиція способів сприяння поши-

ренню складових правової моделі «зеленої» енергетики України на різні галузі економіки.

Методи дослідження. Під час підготовки статті було використано різноманітні методи наукових досліджень: діалектичний, аналітико-синтетичний, історико-правовий та порівняльно-правовий, формально-логічний, системно-структурний. За їх допомогою було аргументовано висновки і зроблено пропозиції до теорії, практики й законодавства.

Загальні положення про організацію функціонування енергетичної сфери України протягом років незалежності. Аналізуючи історичний розвиток новітньої історії української державності від 1991 р., можна упевнено сказати, що розвиток української економіки штучно затримувався нашим північно-східним сусідом за допомогою нав'язування різноманітних кабальних схем через значну кількість представників влади — тіньових агентів російської федерації. Незмінній московській владі не повинні були загрозувати позитивні приклади розвитку економіки в країнах-сусідах із перманентною змінністю влади через демократичні вибори. Водночас часто хибний шлях економічного розвитку нав'язувався як загалом українській економіці, так і її галузям і сферам. Серед останніх чи не найнегативнішого впливу зазнавала енергетика. Зазвичай вважають, що ця сфера складається зі значної кількості галузей економіки, які використовують різні енергетичні ресурси з метою вироблення, перетворення, передавання і розподілу енергії. Найпростішим варіантом впливу на українську енергетику та економіку загалом була постановка її у залежність до імпорту російського газу. Завищену вартість цього газу зрештою сплачували кінцеві споживачі — суб'єкти господарювання та громадяни. Фактична кількість газу, який потрапляв до українських споживачів, могла бути нижчою за обсяг, оплачений Україною. Те саме могло бути з якістю. Водночас російська федерація постійно звинувачувала Україну у крадіжках газу, який транзитом транспортували до країн ЄС. У деякі роки українські міністри підписували кабальні угоди на поставку російського газу за схемою «бери або плати», що аж ніяк не стимулювало українських споживачів до економії.

Певна частка від потреб України у природному газі (до 2014 р. приблизно 20 %) забезпечувалась завдяки власному видобутку при-

родного газу, переважно з родовищ Сумської, Харківської, Полтавської областей та на шельфі Чорного моря. Парадокс роботи української економіки полягав у тому, що за умови імпорту через дефіцит російського газу Україна виробляла надлишкову кількість, тобто мала значний профіцит електричної енергії, яку експортувала до сусідніх європейських країн. За наявності політичної волі ще двадцять і більше років тому можна було частину виробничих потужностей і домогосподарств перевести із споживання газу на споживання електроенергії. Ба більше, природно-кліматичні умови дають Україні змогу виробляти (генерувати) електроенергію з альтернативних джерел, які є відновлюваними та екологічно безпечними. Інакше їх називають «зеленими», як вважають «зеленою» енергетику, що їх генерує та споживає.

Можливість і правомірність здійснення діяльності із генерування енергії з альтернативних джерел було визначено Законом України від 20.02.2003 № 555-IV «Про альтернативні джерела енергії», а були розвинені ці можливості в економіці та побуті Законом України від 30.06.2023 № 3220-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо відновлення та «зеленої» трансформації енергетичної системи України». У названих актах відсутнє пряме визначення поняття «елементи моделі "зеленої" енергетики». Однак у різних науках, на основі філософських поглядів, елементом вважається первинний суцільний компонент певної складної і розгалуженої системи чи комплексу, у якій /якому значна або велика кількість елементів поєднана у структуру. Через це модель «зеленої» енергетики України потрібно вважати системою чи комплексом, до складу якої входять елементи, визначені у ст. 1 Закону України «Про альтернативні джерела енергії» термінами «альтернативні джерела енергії» і «відновлювані джерела енергії», де перші є частиною других.

Сьогоднішнім завданням є поширення складових правової моделі «зеленої» енергетики України на різні галузі економіки. Технічно це завдання можна поділити на три частини — поширення складових на: галузі і сфери промисловості та сільськогосподарського виробництва; сферу транспорту; соціально-побутову сферу. І в кожній сфері складові мають поділятися на дві частини: організація видобутку або генерації «зеленої» електроенергії, зокрема й за посередництва відповідного правового забез-

печення; використання «зеленої» електроенергії у межах відповідної галузі чи сфери.

Можливості поширення складових правової моделі «зеленої» енергетики України у галузях промисловості, сільського господарства, транспортній та соціально-побутовій сфері. Галузі промисловості, зокрема, чорна та кольорова металургія, металообробна, машинобудівна, електроенергетична, паливна, хімічна, є виробниками сировини для виробництва енергії або самої електричної, теплової та іншої енергії. Водночас у цих галузях відбувається максимальне споживання різноманітних ресурсів, зокрема і корисних копалин: металу, газу, вугілля тощо. Так само галузі промисловості традиційно є найбільшими споживачами електроенергії. Ефективним вирішенням сучасних проблем дефіциту електроенергії, спричинених воєнними атаками на об'єкти енергомережі України ракетами держави-агресора, може стати перекладення проблеми із забезпечення підприємств галузей промисловості електроенергією на самі ці або інші промислові підприємства. Частково так і відбувається. В абсолютній більшості електроенергія видобувається класичними способами, які не є екологічно безпечними. І водночас підприємства — виробники електроенергії — мають значні масштаби та розміри, що робить їх цілями для злочинних військових нападів. Тобто значні розміри промислових підприємств та велика кількість об'єктів нерухомості, що ними використовуються, є чинником, що заважає впровадженню складових моделі «зеленої» енергетики через їхню привабливість як об'єктів нападу для міжнародних злочинців. Але за таких умов велика кількість об'єктів нерухомості та велика кількість земель під підприємствами дає останнім змогу впроваджувати елементи «зеленої» енергетики, зокрема ті, що генерують енергію сонця та вітру.

Підприємства агропромислового комплексу України використовують ще більшу площу землі, ніж підприємства промисловості. Однак це не означає, що землі сільськогосподарського призначення можна вільно використовувати для розміщення на них об'єктів «зеленої» енергетики. Та крім земель сільськогосподарського призначення, підприємства агропромислового комплексу господарюють на землях іншого цільового призначення, на яких побудовані і функціонують різноманітні об'єкти нерухомості. На дахах таких об'єктів можуть бути

встановлені панелі для генерування енергії сонця в електричну чи теплову енергію. Також на землях, що не належать до земель сільськогосподарського призначення, може бути розміщено обладнання та механізми з генерування енергії сонця та енергії вітру. Значною перевагою сільськогосподарських підприємств може бути доступ до невеликих річок і струмків, зокрема і в гірській місцевості. Це може дати змогу створити достатньо велику кількість міні-гідроелектростанцій. Вони можуть забезпечити потреби невеликих фермерських господарств в електроенергії, і є невідомою ціллю для військ країни-агресора. Також підприємства агропромислового комплексу України не обмежені у праві застосовувати екобіотехнології, покликані видобувати метан або інший природний газ із різноманітних продуктів сільськогосподарського виробництва та відходів.

Використання складових правової моделі «зеленої» енергетики у сфері транспорту є поширеним у багатьох країнах світу. Багато моделей автомобілів працюють на біопаливі — пальному, виробленому із рослинної сировини. Перехід на використання біопалива широко здійснювався на початку 2000-х років. Зараз значна кількість автомобілів та інших транспортних засобів завдяки акумуляторам працює на електричній енергії. Частка таких транспортних засобів у різних країнах та Україні постійно збільшується. Використання таких електричних транспортних засобів можна вважати реалізацією складової «зеленої» енергетики за умови роботи таких транспортних засобів винятково на електроенергії з відновлюваних джерел. Певні компанії випускають автомобілі із панелями генерування енергії сонця на даху, що є прогресивним. Проте у сфері транспорту сьогодні найпрогресивнішим видається використання двигунів внутрішнього згоряння, де молекули води розщеплюються на молекули водню та кисню, а потім згорають із виділенням енергії [19, с. 239].

У соціально-побутовій сфері законодавство дає змогу домогосподарствам генерувати електроенергію з альтернативних класичним джерел. Розміри «зелених» тарифів на електричну енергію сьогодні встановлені постановою НКРЕКП від 29.03.2024 № 622 «Про встановлення "зелених" тарифів на електричну енергію, вироблену генеруючими установками приватних домогосподарств», згідно з якою від-

повідні тарифи, попри девальвацію гривні, постійно знижуються. Наприклад, відповідні тарифи на електричну енергію, вироблену з енергії сонячного випромінювання генерувальними установками приватних домогосподарств, встановлена потужність яких не перевищує 30 кВт та які введені в експлуатацію з 01.04.2013 до 31.12.2014 становить 1505,01 коп / кВт-год (без ПДВ), а з 01.01.2024 до 31.12.2024 — 614,66 коп / кВт-год (без ПДВ). Така політика є виправданою, на що ми вказували кілька років тому: «Найвищі "зелені" тарифи для найперших виробників позитивно вплинули на появу сектору "зеленої" енергетики. Із плином часу та завдяки розширенню цього сектору держава цілком виправдано поступово зменшує "зелені" тарифи, які не повинні бути вищими за середньоєвропейські. Тенденція на поступове зниження "зелених" тарифів повинна бути збережена за умови обов'язкового дотримання правил дії зворотної сили закону» [18, с. 66]. Ідеальною має стати ситуація, коли розміри «зелених» тарифів на електроенергію будуть нижчими за її відпускну ціну і водночас виробництво «зеленої» енергії залишиться рентабельним. За кілька років це має статись через постійне підвищення вартості електроенергії для суб'єктів господарювання та населення, а також завдяки зниженню «зелених» тарифів.

Способи сприяння поширенню складових правової моделі «зеленої» енергетики України у галузях промисловості, сільського господарства, транспортній і соціально-побутовій сфері. Сприяючи поширенню і розвитку складових правової моделі «зеленої» енергетики повинна держава із широким застосуванням нею своїх можливостей. Вона може робити це хаотично та безсистемно або оперативно, реагуючи на виклики. Багато в яких галузях і сферах економіки досі застосовується така схема. Це може відбуватись і на основі певного плану чи програми дій, які можуть бути затверджені на загальнодержавному чи місцевому рівні, Кабінетом Міністрів України, міністерством, комітетом, іншим центральним чи місцевим органами виконавчої влади, але можуть бути й не затвердженими і широко не афішованими, проте фактично виконуваними. Очевидно, що перманентне зниження «зелених» тарифів на електричну енергію з кожною новою відповідною постановою НКРЕКП, яка визначає їхні розміри, реалі-

зується на основі певної програми чи плану. Проте комплексна державна чи регіональна програма реалізації правової моделі «зеленої» енергетики України сьогодні відсутня. Раніше ми пропонували структуру такої програми. У ній мають бути визначені структурні блоки: 1) мета програми; 2) рівень програми, відповідальні та виконавці; 3) строк виконання; 4) етапи виконання; 5) джерела фінансування; 6) засоби регулювального впливу держави на суб'єктів господарювання, спрямовані на досягнення мети програми [17, с. 70—74]. Кожен із названих структурних блоків потенційної програми має важливість і незамінність. Ці блоки можуть бути прописані максимально широко, проте точно. Їхній перелік не є вичерпним. Наведені блоки не втрачають своєї актуальності, проте із часом потребують корекції. Метою програми зараз може бути поширення складових правової моделі «зеленої» енергетики України як способу диверсифікації джерел генерування електроенергії в умовах злочинних нападів російської федерації на енергетичні об'єкти України. Рівень програми має бути загальнодержавним, хоча і відповідні місцеві програми також не будуть зайвими. Організувати реалізацію програм мають органи державної влади та/або місцевого самоврядування, а виконувати — суб'єкти господарювання різних форм власності та домогосподарства. Строки виконання повинні визначати конкретні етапи, а результати від реалізації перших етапів мають бути уже за декілька місяців після початку реалізації. Основними джерелами фінансування аналогічних програм 10—15 років тому було запропоновано визначити державний і місцеві бюджети, а позабюджетні ресурси планувалось залучати як додаткові джерела [17, с. 72]. У програмі, що є актуальною сьогодні, ці джерела слід поміняти місцями і в частку позабюджетних ресурсів залучати якомога більше ресурсів від іноземних спонсорів, інвесторів, зокрема різноманітних фондів, громадських організацій, фінансових установ, банків, підприємств тощо. Найважливішими способами сприяння поширенню складових правової моделі «зеленої» енергетики України на різні галузі економіки слід визнати засоби регулювального впливу держави на суб'єктів господарювання, спрямовані на досягнення мети програми. Це способи, названі частиною другою статті 12 ГК України і розтлумачені у статтях

13—17 ГК України, а також інші способи, названі у нормах спеціального законодавства, або ті, які не названі, проте не заборонені чинним законодавством. Це може бути застосування державою державного замовлення, ліцензування, патентування, квотування, технічного регулювання, застосування нормативів та лімітів, регулювання цін і тарифів, надання інвестиційних, податкових та інших пільг, надання дотацій, компенсацій, цільових інновацій та субсидій тощо.

Висновки. Отже, до складу основних складових правової моделі «зеленої» енергетики України входять елементи, визначені у ст. 1 Закону України «Про альтернативні джерела енергії» термінами «альтернативні джерела енергії» і «відновлювані джерела енергії», де перші є частиною других. Сьогоднішнім завданням є поширення складових правової моделі «зеленої» енергетики України на різні галузі економіки: галузі і сфери промисловості і сільськогосподарського виробництва; сферу транспорту і на соціально-побутову сферу. Основними чинниками, що становлять загрозу не лише «зеленій» енергетиці, а й усій енергетичній системі України, є агресивні дії військ російської федерації, а також повільність у запровадженні генерування «зеленої» енергії через значну вартість обладнання. Кожна галузь і сфера економіки, а також соціально-побутова сфера мають значну кількість фізичних чинників, які можуть сприяти поширенню складових правової моделі «зеленої» енергетики України: наявність великої кількості об'єктів нерухомості,

наявність водних, земельних, виробничих ресурсів, особливості конструкцій транспортних засобів та інших приладів і механізмів, зручних і придатних до розташування об'єктів генерування енергії сонця, вітру, води, біоенерготехнологій тощо. Найефективніше можна реалізувати запровадження елементів складових правової моделі «зеленої» енергетики України із застосуванням програмного підходу — на основі відповідної загальнодержавної програми розвитку «зеленої» енергетики чи місцевих та регіональних відповідних програм.

Способами сприяння поширенню складових правової моделі «зеленої» енергетики України на різні галузі економіки і соціальної сфери мають стати названі у частині другій ст. 12 ГК України, нормах спеціального законодавства, засоби регулювального впливу держави на діяльність суб'єктів господарювання. Останні можуть бути застосовані у різних комбінаціях із урахуванням особливостей галузі або сфери економіки та соціальної сфери.

Перспективи подальших розвідок. Запропоновані напрями поширення основних складових правової моделі «зеленої» енергетики України у різні галузі потребують подальших наукових розвідок із глибокою прив'язкою до кожної галузі, сфери чи навіть виду господарської діяльності.

Статтю підготовлено в межах наукової теми «Правова модель трансформації “зеленої” енергетики України в умовах повоєнного відновлення» (державна реєстрація № 0122U200491 (2022—2024)).

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Битяк О.Ю. Господарсько-правове забезпечення функціонування електроенергетичного ринку України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04. НДІ приват. права та підприємництва Акад. правових наук України. Київ, 2010. 20 с.
2. Грудницька С.М., Руденко Л.Д. Щодо правового регулювання діяльності операторів підземних газосховищ. *Форум права*. 2017. № 4. С. 52—58.
3. Doronina I.I. Regulatory and legal support for the development of the renewable energy sector in Ukraine. *Public Administration and Local Government*. 2020. Iss. 1 (44). P. 31—43.
4. Джумагельдієва Г.Д. Стимулювання розвитку альтернативної енергетики в Україні: економіко-правовий аспект. *Вісник НАН України*. 2012. № 10. С. 26—30.
5. Джумагельдієва Г.Д., Єремєєва Н.В. Економіко-правова сутність і структура енергопростору. *Економіка та право*. 2017. № 3 (48). С. 27—37.
6. Kirin R., Hryshchak S., Illarionov O. Features of legal support for the operation of small atypical Ukrainian coal mines under contractual conditions of a public-private partnership. *Mining of Mineral Deposits*. 2020. Vol. 14. Iss. 2. P. 128—137.
7. Kirin R. Statutory and regulatory requirements in the process of mineral mining in Ukraine. Review and analysis. *Mining of Mineral Deposits*. 2019. 13 (2). P. 59—65. <https://doi.org/10.33271/mining13.02.059>
8. Кулик О.І. Способи стимулювання використання альтернативних джерел енергії за законодавством України та Європейського Союзу. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 4. С. 86—91.

9. Новицька Н.Б., Устименко В.А., Теремецький В.І. Правове регулювання укладання ЕРС-контрактів для потреб відновлюваної енергетики. *Ірпінський юридичний часопис: науковий журнал*. 2023. Вип. 1 (10). С. 62—71.
10. Руденко Л.Д. Правові засади стандартизації у сфері енергетики. *Правові горизонти*. 2018. Вип. 11 (24). С. 10—14.
11. Сагайдак І.С., Чорна Т.М., Авраменко Н.Л. «Зелений тариф» як механізм стимулювання відновлюваної енергетики в Україні. *Ефективна економіка*. 2018. № 10. <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2018.10.64>
12. Samborska O., Kolesnik T. Dynamic of green economy development in Ukraine. *Slovak international scientific journal*. 2020. Vol. 43. No. 2. P. 46—52.
13. Sotnyk I.M., Matsenko O.M., Popov V.S., Martymianov A.S. Ensuring the Economic Competitiveness of Small Green Energy Projects. *Mechanism of an Economic Regulation*. 2021. No. 1. P. 28—40.
14. Kharlamova G., Nate S., Chernyak O. Renewable energy and security for Ukraine: challenge or smart way? *Journal of International Studies*. 2016. Vol. 9, No. 1. P. 88—115. <https://doi.org/10.14254/2071-8330.2016/9-1/7>
15. Diahovchenko I., Volokhin V., Derevyanko B. Prospects of Nanomaterials Use in Current and Voltage Hall Sensors to Improve the Measurements Accuracy and Reduce the External Impacts. *Proceedings of the 2017 IEEE 7-th International Conference on Nanomaterials: Applications and Properties (NAP 2017) (Zatoka, Ukraine, September, 2017)*. Part 3. Sumy: Sumy State University. P. 266—270. URL: <http://ieeexplore.ieee.org/document/8190239/metrics> (дата звернення: 28.04.2024).
16. Volokhin V., Diahovchenko I., Derevyanko B. Electric Energy Accounting and Power Quality in Electric Networks with Photovoltaic Power Stations. *2017 IEEE International Young Scientists Forum on Applied Physics and Engineering (YSF 2017) (Lviv, Ukraine, October, 17-20, 2017)*. Lviv. P. 36—39. URL: <http://ieeexplore.ieee.org/abstract/document/8126588/> (дата звернення: 28.04.2024).
17. Дерев'янку Б.В. Щодо структури програми використання енергії з альтернативних джерел. *Город, регион, государство: экономико-правовые проблемы: Сб. науч. тр. НАН Украины. Ин-т экономико-правовых исследований. Донецк: Вебер (Донецкое отд.)*. 2009. С. 68—74. URL: <https://repository.ndippp.gov.ua/handle/765432198/299> (дата звернення: 28.04.2024).
18. Дерев'янку Б.В. Тенденції розвитку законодавства України про «зелені» тарифи на електричну енергію. *Правовий часопис Донбасу*. 2020. № 2 (71). С. 62—71. URL: <https://repository.ndippp.gov.ua/handle/765432198/257> (дата звернення: 28.04.2024).
19. Дерев'янку Б.В., Попович Т.Г. Правові аспекти стимулювання використання «зеленої» енергії у транспортній сфері України. *Наукові записки. Серія: Право*. 2022. № 13. С. 236—242. <https://doi.org/10.36550/2522-9230-2022-13-1>

Надійшла 01.05.2023

REFERENCES

1. Bytiak O.Yu. Hospodarsko-pravove zabezpechennia funktsionuvannia elektroenerhetychnoho rynku Ukrainy: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.04. NDI pryvat. prava ta pidpriemnytstva Akad. pravovykh nauk Ukrainy. Kyiv, 2010. 20 p. [in Ukrainian].
2. Hrudnytska S.M., Rudenko L.D. Shchodo pravovoho rehuliuвання diialnosti operatoriv pidzemnykh hazoskhovyshch. *Forum prava*. 2017. No. 4. P. 52-58 [in Ukrainian].
3. Doronina I.I. Regulatory and legal support for the development of the renewable energy sector in Ukraine. *Public Administration and Local Government*. 2020. Is. 1 (44). P. 31-43.
4. Dzhumaheldiieva H.D. Stymuliuвання rozvytku alternatyvnoi enerhetyky v Ukraini: ekonomiko-pravovyi aspekt. *Visnyk NAN Ukrainy*. 2012. No. 10. P. 26-30 [in Ukrainian].
5. Dzhumaheldiieva H.D., Yermieieva N.V. Ekonomiko-pravova sutnist i struktura enerhoprostoru. *Ekonomika ta pravo*. 2017. No. 3 (48). P. 27-37 [in Ukrainian].
6. Kirin R., Hryshchak S., Illarionov O. Features of legal support for the operation of small atypical Ukrainian coal mines under contractual conditions of a public-private partnership. *Mining of Mineral Deposits*. 2020. Vol. 14. Iss. 2. P. 128-137.
7. Kirin R. Statutory and regulatory requirements in the process of mineral mining in Ukraine. Review and analysis. *Mining of Mineral Deposits*. 2019. Vol. 13. Iss. 2. P. 59-65. <https://doi.org/10.33271/mining13.02.059>
8. Kulyk O.I. Sposoby stymuliuвання vykorystannia alternatyvnykh dzherel enerhii za zakonodavstvom Ukrainy ta Yevropeiskoho Soiuzu. *Pidpriemnytstvo, gospodarstvo i pravo*. 2018. No. 4. P. 86-91 [in Ukrainian].
9. Novytska N.B., Ustymenko V.A., Teremetskyi V.I. Pravove rehuliuвання ukladannia ERS-kontraktiv dlia potreby vidnovliuvanoi enerhetyky. *Irpinskyi yurydychnyi chasopys: naukovyi zhurnal*. 2023. Vyp. 1 (10). P. 62-71 [in Ukrainian].
10. Rudenko L.D. Pravovi zasady standartyzatsii u sferi enerhetyky. *Pravovi horyzonty*. 2018. Vyp. 11 (24). P. 10-14 [in Ukrainian].
11. Sahaidak I.S., Chorna T.M., Avramenko N.L. “Zelenyi taryf” yak mekhanizm stymuliuвання vidnovliuvanoi enerhetyky v Ukraini. *Efektivna ekonomika*. 2018. No. 10. <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2018.10.64> [in Ukrainian].
12. Samborska O., Kolesnik T. Dynamic of green economy development in Ukraine. *Slovak international scientific journal*. 2020. Vol. 43, No. 2. P. 46-52.
13. Sotnyk I.M., Matsenko O.M., Popov V.S., Martymianov A.S. Ensuring the Economic Competitiveness of Small Green Energy Projects. *Mechanism of an Economic Regulation*. 2021. No. 1. P. 28-40.

14. Kharlamova G., Nate S., Chernyak O. Renewable energy and security for Ukraine: challenge or smart way? *Journal of International Studies*. 2016. Vol. 9. No. 1. P. 88-115. <https://doi.org/10.14254/2071-8330.2016/9-1/7>
15. Diahovchenko I., Volokhin V., Derevyanko B. Prospects of Nanomaterials Use in Current and Voltage Hall Sensors to Improve the Measurements Accuracy and Reduse the External Impacts. *Proceedings of the 2017 IEEE 7-th International Conference on Nanomaterials: Applications and Properties (NAP 2017) (Zatoka, Ukraine. September, 2017)*. Part 3. Sumy: Sumy State University. P. 266-270. URL: <http://ieeexplore.ieee.org/document/8190239/metrics>
16. Volokhin V., Diahovchenko I., Derevyanko B. Electric Energy Accounting and Power Quality in Electric Networks with Photovoltaic Power Stations. *2017 IEEE International Young Scientists Forum on Applied Physics and Engineering (YSF 2017) (Lviv, Ukraine. October, 17-20, 2017)*. Lviv. P. 36-39. URL: <http://ieeexplore.ieee.org/abstract/document/8126588/>
17. Derevianko B.V. Shchodo struktury prohramy vykorystannia enerhii z alternatyvnykh dzherel. *Gorod, region, gosudarstvo: ekonomiko-pravovyye problemy: Sb. nauch. tr. NAN Ukrainy*. In-t ekonomiko-pravovykh issledovaniy. Donetsk: Veber (Donetskoye otdeleniye). 2009. P. 68-74. URL: <https://repository.ndipp.gov.ua/handle/765432198/299> [in Ukrainian].
18. Derevianko B.V. Tendentsii rozvytku zakonodavstva Ukrainy pro “zeleni” taryfy na elektrychnu enerhiu. *Pravovyi chasopys Donbasu*. 2020. No. 2 (71). P. 62-71. URL: <https://repository.ndipp.gov.ua/handle/765432198/257> [in Ukrainian].
19. Derevianko B.V., Popovych T.H. Pravovi aspekty stymuliuvannia vykorystannia “zelenoi” enerhii u transportnii sferi Ukrainy. *Naukovi zapysky. Seriya: Pravo*. 2022. No. 13. P. 236-242. <https://doi.org/10.36550/2522-9230-2022-13-1> [in Ukrainian].

Received 01.05.2023

Bogdan DEREVYANKO

State Organization “V. Mamutov Institute of Economic and Legal Research of the National Academy of Sciences of Ukraine”, Kyiv, Ukraine
orcid.org/0000-0001-7408-8285

SUPPORTING THE SPREAD OF THE COMPONENTS OF THE LEGAL MODEL OF “GREEN” ENERGY OF UKRAINE IN VARIOUS SECTORS OF THE ECONOMY

The purpose of the paper is to study relations in the field of legal support for the generation and use of energy, to identify factors that contribute to or hinder the effective provision of industries and areas of the economy and social sphere, to suggest ways to promote the spread of the components of the legal model of green energy in Ukraine to various sectors of the economy. During the preparation of the paper, various methods of scientific research were used. They include dialectical, analytical synthetic, historical legal and comparative legal, formal logical, and system structural. They were used to substantiate conclusions and make proposals for theory, practice, and legislation. The scientific novelty consists in analyzing the possibilities of disseminating the components of the legal model of “green” energy in Ukraine to various sectors of the economy. The main elements of such components included the elements defined in Article 1 of the Law of Ukraine On Alternative Energy Sources by the terms “alternative energy sources” and “renewable energy sources”, where the former, in turn, are part of the latter. Their distribution in the field of economics is proposed: — branches and spheres of industry (ferrous and non-ferrous metallurgy, metalworking, mechanical engineering, electric power, fuel, chemical) and agricultural production; - transport sector; and social and domestic sphere. Among the factors that pose a threat not only to “green” energy but to the entire energy system of Ukraine are the aggressive actions of the troops of the Russian Federation, as well as the slowness in introducing “green” energy generation due to the high cost of equipment, are identified. Factors contributing to the dissemination of the components of the legal model of “green” energy in Ukraine in certain industries and areas of economic activity have been identified: - the presence of a large number of real estate objects (industrial sectors), - the availability of water, land, and production resources (agricultural and industrial complex), - design features of vehicles and other devices and mechanisms that are convenient and suitable for the location of green energy generation facilities (transport). A programmatic approach has been identified as progressive for the dissemination of the components of the legal model of “green” energy in Ukraine, within the framework of which the means of the state’s regulatory influence on the activities of business entities, named in the second part of Article 12 of the Economic Code of Ukraine and the provisions of special legislation, are determined by the means of promoting the components.

Keywords: “green” energy, economic sector, transport, government regulation, programming, electricity, critical infrastructure, “green” tariff, renewable energy source, alternative energy source, programming, source of financing.